

je Makarovičeva zbirala in urejala na avstrijskem Koroškem in slovenskem Štajerskem, Pomurju, na Kočevskem, na Notranjskem in na Primorskem.

S tem načinom ureditve knjige je Makarovičeva pravzaprav dosegla dvojno primerljivost. Na eni strani se prvo poglavje navezuje na njene prejšnje krajevne monografije in bi lahko bilo celo zaključena celota ali prva knjiga, na drugi strani pa imamo v drugem delu nov korpus besedil oz. zgodovinsko dokumentiranih življenjskih zgodb, zopet urejenih in primerljivih po dosedanjih standardih, ki jih je v začetku devetdesetih z urejanjem zbirke *Tako smo živeli: življenjepisi koroških Slovencev* vpeljala prav sama.

Zato lahko rečemo, da je tudi s tem petletnim brskanjem po Koroškem deželnem arhivu in Arhivu krške škofije v Celovcu, Okrajnem sodišču v Železni Kapli, urbarialnih virih, rojstnih, poročnih in mrljskih matičnih knjigah ter zbiranjem podatkov na terenu, Makarovičeva odlično zaokrožila filigranski pogled na kmečke in delavsko-kmečke družine Korčanov.

Tudi v tej najnovejši monografiji Marija Makarovič ostaja teoretsko zvesta svojemu značilnemu etnografskemu pristopu, ki pa ne pomeni metodološke negibčnosti, zaostajanja ali neproblemskega evidentiranja in obravnavanja zoženega predmeta etnologije. Prav nasprotno. Njena dosledna in vztrajna osredotočenost na podeželsko prebivalstvo ter občutek in znanje za povezovanje obširnega empiričnega gradiva, tvorita trden sistem, ki je po svoji povednosti v slovenski etnologiji nepresežen.

Datum prejema prispevka v uredništvo: 4. 12. 2005

Recenzija, prikaz knjige, kritika/1.19

Iztok Ilič

ANTON FEINIG IN TATJANA FEINIG: FAMILIENNAMEN IN KÄRNTEN UND DEN BENACHBARTEN REGIONEN

Mohorjeva založba, Celovec 2005 Zbirka Studia Carinthiaca, 26

Dobro znani rek, ki so ga ob razpadanju in razkosavanju socialistične Jugoslavije zlorabljali velikosrbski nacionalisti, »Tam, kjer so srbski grobovi, je Srbija«, je s pravšnjo mero pietete in zgodovinskega spomina, razbremenjenega šovinističnega naboja, mogoče uporabiti tudi, ko govorimo o koroških Slovencih. Desettisoči njihovih grobov in nagrobnikov nemo pričajo, da svet severno od Karavank sicer ni bil v

tem smislu (samo) slovenski, vsekakor pa so tam skozi stoletja živeli številni rodovi Slovencev, v mnogih vaseh in zaselkih, ki jim današnja nestrpna lokalna politika ne privoščiti niti bolj ali manj simbolnih dvojezičnih krajevnih napisov, so bili še pred dvema, tremi ali vsaj štirimi generacijami tudi večinsko prebivalstvo. O tem zgovorno pričajo sicer znani, dejansko pa nepriznani podatki iz štetij prebivalstva.

Pričujoča knjiga raziskuje in razkriva, kaj je ostalo do naših dni. Ne na pokopališčih – ta sploh niso posebej omenjena, prav tako kot se ne sprašuje o različnih vidikih asimilacije – temveč nasploh v pisanju še nekaj desetletij nazaj večidel povsem slovenskih imen in priimkov ter v njihovem postopnem preoblikovanju. Ugledna koroška jezikoslovca, slavist in germanist Anton Feinig (1931, Sveče v Rožni dolini) in slavistka in anglistka Tatjana Feinig (1961, Celovec), sta na tem področju opravila veliko delo. Njuna zbirka družinskih imen, najdenih in zabeleženih na južnem avstrijskem Koroškem, sicer ni popolna, kot pravita sama avtorja, osredotočena pa je na imena s končnicami -ig, -ik, -iç (itsch) in -ičiç (tschitsch).

»Naša imena,« poudarjata avtorja, »so dragocena kulturna dobrina in dediščina, ki je za identiteto vsakega človeka nadvse pomembna.« Večina imen, ki smo jih skupaj z večjim ali manjšim imetjem podedovali od prednikov, je nastala iz krščanskih krstnih ali svetniških imen, mnogo je manjšalnic, ljubkovalnih oblik in imen po očetu ali materi, ki jih praviloma ni mogoče razlikovati. »Številna imena,« še ugotavljata Anton

in Tatjana Feinig, »so zelo stara in so se obrusila ter zmaličila.« Predvsem nemški pisci so jih sčasoma spreminjali, ker jih niso razumeli: zapisali so jih po svoje, kakor so jih pač slišali. Avtorja navajata nekaj tovrstnih primerov: Antonič – Antonich – Antonč – Tonč – Tončič; Andritsch – Anderč – Andrejčič; Peter – Petritsch – Petrč – Peterz.

Poklicna imena, obravnavana v knjigi, so večinoma nemške izposojenke, npr.: Tišlar – Tišler – Misar; Schuster – Šuštar – Schusteritsch – Šušteršič; Kramer – Kramolc (Kramovc); Müller – Miller – Mlinarič – Mlinaritsch – Malač – Malatsch – Malatschnig – Millionig; Sattler – Zotlar itn.

Imena, ki so navezana na zemljo in povezana z naravo, so sprva pripadala ljudem, ki so zemljo krčili in obdelovali, npr.: Kopeing, Kaponig, Kopatsch; Zikulnig, Sekul, Sekol; Požarnig, Posarnig – Brandstätter; Rutar, Rauter, Ruttner; Lazar, Lassnig (laz, vaz = krčevina); Kališnik, Gallishnig (kališ = luža).

Posebni skupini sestavljajo imena, povezana z bivališčem, oziroma tista, ki povedo, od kod je nekdo prišel, npr.: Pichler – Hribernik; Gornig – Gornik – Goritschnig – Berger; Klančar – Klantschnig – Quantschnig – Glantschnig ter Bistričnik – Westritshnig – Feistritzer; Zlan – Ziljan – Gailer.

Mnogim oblikam imen je botroval potok, npr.: Potočnik, Pototschnig, Totschnig, Potokar, Bach, Pacher, Bachernig. Drugod je bila odločilna gospodarjeva telesna velikost: Gross – Velik – Klein – Lang – Malle – Mali, včasih celo barva las oziroma polti: Černic – Tschernitz – Schwarz – Sivec – Schiwitz – Kraus – Koder – Kodrič itn.

Pri razlagi izvora nekaterih družinskih imen sta morala avtorja, zlasti v primerih, kjer je v rabi polvokal, seči k podobnim hišnim in ledinskim imenom. Pojasnila sta tudi osnovna pravila pisave imen in opozorila na razlike v zapisih, ki so predvsem posledica dejstva, da so Slovenci tudi na Koroškem od protestantizma do srede 19. stoletja uporabljali bohoričico in da do takrat tudi ni bilo enoznačnih pravopisnih pravil. Čeprav se v večini primerov nista poglobljala v etimologijo, bodo njuna dognanja v veliko pomoč vsem koroškim rojakom in njihovim v veliki meri razseljenim potomcem, ki iščejo izvor svojega priimka in imena ter s tem svoje rodovne korenine.

Dolgoletno raziskovalno delo, ki sta ga opravila Anton in Tatjana Feinig ter strnila v knjigi *Familiennamen in Kärnten und den benachbarten Regionen*, je pomembno samo po sebi in obenem dragoceno izhodišče za nadaljnje, zlasti temeljiteje etimološke študije.

Datum prejema prispevka v uredništvo: 27. 6. 2005

Recenzija, prikaz knjige, kritika/1.19

Iztok Ilich

CARLO MUCCI, SLOVENSKE MLEKARICE V TRŽIČU / LE LATTIAIE SLOVENE A MONFALCONE SKRD – ACRS JADRO, RONKE 2004

Slovenskim ženam in dekletom, ki so predvsem v prvi polovici minulega stoletja oskrbovale Trst z mlekom, maslom, s kruhom, z mesom, jajci ter drugimi domačimi pridelki in izdelki, je bilo posvečene nemalo strokovne in kulturne pozornosti. V literarnih delih o življenju Šavrinke, v okviru različnih zbornikov, v periodičnem tisku pa tudi v vrsti samostojnih monografij, kakršni sta na primer *Potepanje po poteh Šavrinke Marije Špele Ledinek* in *Nataše Rogelja* (Knjižnica SED, Ljubljana 2000) in *Škedenjska krušarica / Servola: La portatrice di pane* (Dom Jakoba Ukmarja, Trst 1987, 1989) Dušana Jakomina o časih, ko Škedenj še ni bil ena od tržaških četrti.

V Trst, ki je sredi 19. stoletja postal osrednje pristanišče habsburške monarhije, po »osvoboditvi« in »vrnitvi k Italiji« med obema svetovnima vojnama pa pomembno izhodišče